

Monitarpeisten oppilaiden lukivalmiudet:

Kuusi rakennuspalikkaa

Laatineet Patricia Cunningham & Dorothy Hall

LYHYT VERSIO 😊

Susan Norwell M.A.

Educational Specialist

Co-Founder Rett University

www.focusedlearningsolutions.com

susannorwell@rett-u.org

Luki- valmiudet

Määrittely, perusteet
& tutkimus

Mitä ovat lukivalmiudet?

- Lukivalmiudeksi luetaan taidot, tiedot ja asenteet, joiden katsotaan kehitysprosessissa edeltävän lukemisen ja kirjoittamisen konventionaalisia muotoja (Whitehurst & Lonigan, 1998)
- Lukivalmius on asteittainen prosessi, joka alkaa heti syntymästä ja jatkuu siihen saakka kun lapsi omaa lukitaidon, sanan konventionaalisessa merkityksessä. Termin lukitaito polttopisteessä ovat kielen kaikkien osien keskinäiset suhteet: puhuminen, kuunteleminen, lukeminen, kirjoittaminen ja katsominen. Koskaan ei ole liian aikaista aloittaa lapselle lukemista. (Florida Center for Reading Research)

Miksi lukitaito?

- Keino kehittää ekspressivistä kommunikaatiota
- Auttaa kehittämään kielen ymmärtämistä
- Voi auttaa lasta ymmärtämään maailmaa
- Tasoittaa asetelmaa luokkahuoneessa - inkluusio
- Voi tarjota terveitä vapaa-ajan aktiviteetteja
- Voi mahdollistaa yksilölle täydemmän kommunikaation omien ideoiden kirjoittamisen kautta

Miksi lukivalmiudet?

- Jokainen on “vasta-alkaja” (emergent)– Voi ryhtyä ilman ennakkovaatimuksia
- Luo vastavuoroisuutta – vuorottelu yhdessä lukien on verraton keino!
- Ennustettavat kertomukset aikaansaavat toistoa formaatissa, joka on sopiva ekspressiivisten responssien syntymiselle
- Tarjoaa hyväksi koetun väylän korvaavien kommunikaatiokeinojen käyttöönottamiseksi
- On usein alusta alkaen yhteneväinen lapsen omien intressien kanssa
- Tarjoaa olennaisen perustan myöhemmälle lukitaitojen hankkimiselle

Miksi lukivalmiudet?

- Sen takia, että tulee keskittyä kehittyviin vahvoihin taitoihin ennen muodollisen lukiopetuksen aloittamista, varsinkin lapsilla, joiden tiedetään olevan riskiryhmässä myöhempiä lukemisvaikeuksia ajatellen.
- Tutkimuksissa löydetty positiivisia korrelaatioita 2-3-vuotiaiden kielen reseptiokyvyn ja 6-9-vuotiaiden lukemaan oppimisen välillä. Lisäksi 6-9-vuotiailla havaittu positiivisia korrelaatioita fonologisen prosessoinnin ja sanojen tunnistuskyvyn välillä. (Romski, Sevcik, Barton-Hulsey ISAAC 2014)
- Lukivalmiudet alkavat kehittyä jo vauvaiässä ja varhaislapsuudessa vuorovaikutuksessa aikuisten kanssa, merkityksellisissä aktiviteeteissa, joissa on mukana puhumista ja kirjoitusta

Ja.....

Ja koska kaikki muut

Ovatko he todella niin erilaisia???

Ei ennakkoodellytyksiä!

“ Lukivalmius-näkemyksen mukaan kirjoitetun kielen oppiminen, aivan kuten puhutun kielenkin, alkaa heti syntymän jälkeen. Lukemisvalmiuden näkökulmasta tämä on erityisen merkittävä havainto niiden lasten kohdalla, joilla on todettu kehityshäiriö. Se viittaisi siihen, että kaikki lapset, myös ne joilla on kehityshäiriö, oppivat kirjoitetun kielen funktionaalisten, jokapäiväisten toimien ohessa joihin kuuluvat kirjoitettu ja puhuttu kieli. Siksi kirjoitetun kielen harjoittamista ei pidä laiminlyödä siinä vaiheessa, jossa puhe, kieli ja kognitio saavuttavat vaativan tason.”

(Koppenhaver, Coleman, Kalman, Yoder 1991)

Kolmenlaisia monitarpeisia oppijoita

Hyvin pienet

- Voivat olla regressiivisessä vaiheessa
- Tarve tuntea ja tietää, että olemme heidän KANSSAAN
- Tarve saada vähäisinkin kommunikaatio "tavoitettua"
- Vuorovaikutuksesta ensimmäinen päämäärä
- Tarve saada tukea itsesäätelyyn ennen kuin hänen "TÄYTYY SAADA" musiikkinsa

Vanhemmat lapset, joilta puuttuu ohjaus

- Voivat olla haasteellisia tavoittaa
- Voivat osoittaa opittua avuttomuutta
- Vuosikausien alhaisten odotusten seurauksena sinnikyyden puute tehtävissä
- Voivat osoittaa enemmän levottomuutta, eivät usko kykyihinsä
- Väärässä olemisen pelko

Päiväkoti- ja esikouluikäiset

- Kehityksellisesti lukivalmiuksien tasolla
- voidaan menestyksellisesti ottaa päiväkotiin
- Voidaan menestyksellisesti ottaa esikouluun
- Valmiita ottamaan haasteita vastaan!
- Mielellään vurovaikutuksessa äänien, kirjainten ja kirjojen kautta
- Oppimisen sosiaaliset aspektit tässä iässä houkuttelevia tämänikäisille tytöille 😊
- Saatava varhaisessa vaiheessa "osaan oppia"-polulle!!!

Lukitaidon haasteet, jotka vaikuttavat lapseen

- Aikaisempien taitojen huomioiminen
 - Värit ja muodot ennen kirjoja/kirjaimia
 - Tietty kognitiivinen taso
- Liian paljon testausta, ei tarpeeksi opetusta
- Usein korostetaan yksittäisten taitojen hallintaa – toistaminen kyllästymiseen asti
- Odotusten puuttuminen tai väheneminen

Lukitaidon haasteet - opettaja

- Mitä taitoja edellytetään?
- Testaaminen ei ole opettamista – mitä tiedetään – mitä odotetaan???
- Ei olla varmoja taitojen kehittymisestä
- Puhumattomien lasten opettajien puutteellinen koulutus
- Rajalliset taidot viestimisessä ja sitoutumisessa
- Kysymys/vastaus – menetelmä ei ole toiminut

Tarvitaan erilainen malli!

Varsinkin nuorille ,
varhaisvaiheen oppijoille!
(emergent learners)

Odotukset

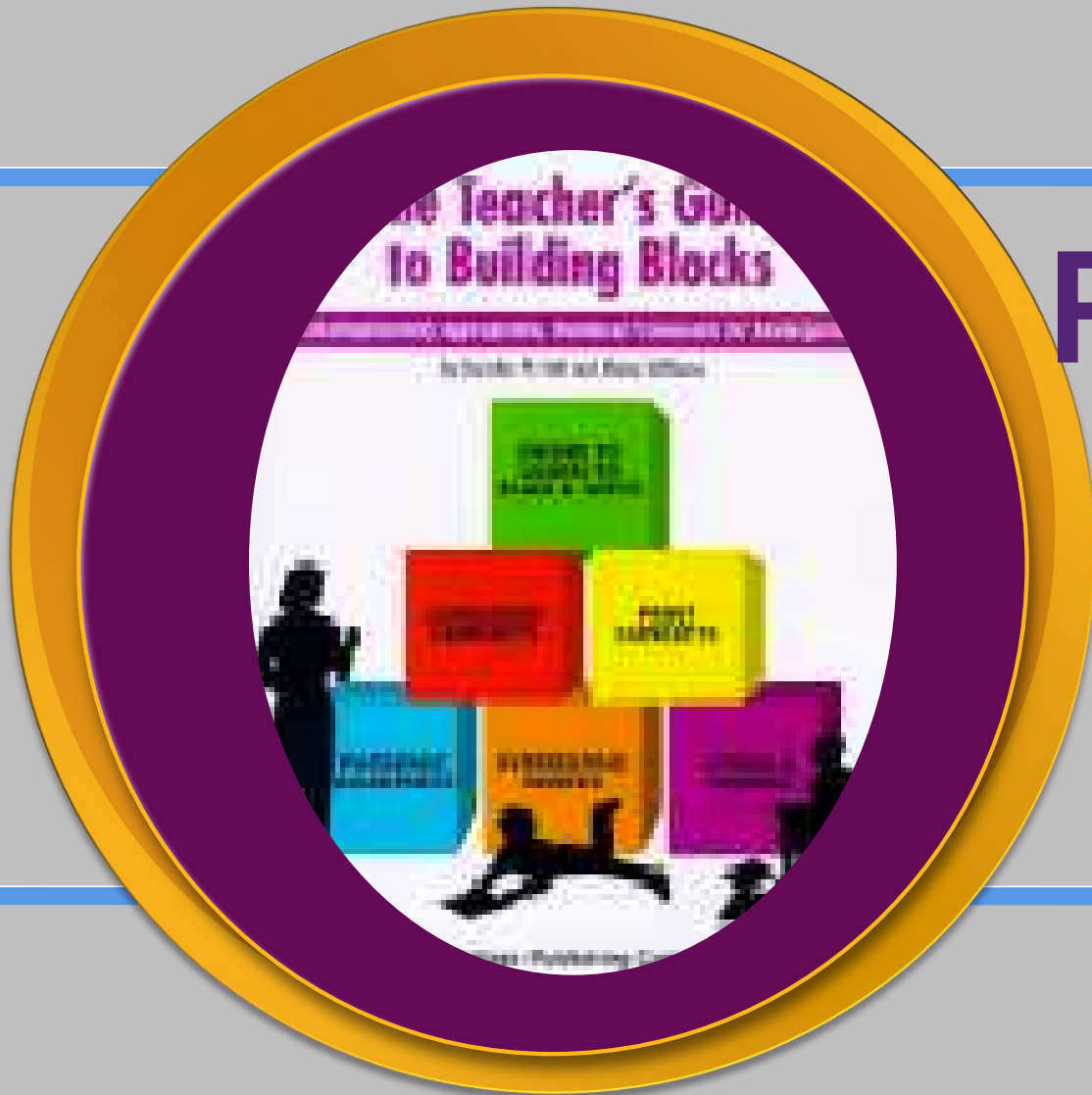
- Odotukset – lukiopetusaineiston saatavuus
- Mahdollisuudet osallistua lukemis- ja kirjoitustoimintoihin jotka ovat osallistavia, motivoivia ja tarjoavat riittävän vaihtelevaa toistoa
- lukiopetus, johon on otettu parhaat tutkimuksen vahvistavat menetelmät
- Kommunikaatio on tärkeä osatekijä

Rettin oireyhtymä ja lukivalmiudet

- Taitojen ilmaisemisen ensi odotukset
- Arvioinnin aloittaminen 3-5-vuotiaille
- Koulun IEP (HOJKS) tehtävä
- Kysymyksiä sopivista päämääristä
- “Mutta, mistä me tiedämme, pystyvätkö he.....?”
- Opetellaan äänteitä, joita he eivät pysty sanomaan
- Opetellaan nopeassa tempossa ja liikkeessä

Lukivalmiuksien edut

- Se on hyvä aloittaa vaikka Rett-diagnoosi on juuri saatu
- Mahdollistaa positiivisten asioiden toteuttamisen, joista on apua pidemmän päälle
- Tarjoaa konkreettisen tien rakentaa vuorovaikutusta, aloittaa kommunikoinen ja vakuuttaa vanhemmille, että lapsi on läsnä
- Avaa tien ajattelun, vastavuoroisuuden, työskentelymuistin, sinnikyyden ja oppimisilon kehittämiseksi

Rakennus- palikka- malli

By: Dorothy P. Hall, Elaine
Williams and Patricia M.
Cunningham

Lukivalmiudet

- Tutkimustulokset todistavat yhtäpitävästi, että on olemassa kolme ensisijaista lukivalmiuksien aluetta, jotka ovat kausaalisessa suhteessa konventionaaliseen luku- ja kirjoitustaitoon:
 - Puheilmaisuus ja fonologinen tietoisuus
 - Oppimismotivaatio ja halu osallistua lukiperustaisiin toimintoihin
 - Tekstin ja kirjainten tunteminen

Rakennuspalikkamalli

- Kehitetty vasta-alkaja-oppijoille –
 - nuorempia
 - alhaisempi taitotaso
 - aloittelijoita
- lyhyempikestoisuus
- Luo perustan myöhemmälle lukemiselle ja kirjoittamiselle
- “palikat numero 4 päiväkotilapsille”
- Jokainen palikka kiinnittyy “ISOON 3:een”

Rakennuspalikat - Sovitettuna tytöille, joilla on Rettin oireyhtymä

Blokki #1

- *oppii että lukemisesta saa nautintoa ja informaatiota
- *kehittää halun oppia lukemaan ja kirjoittamaan

Tulos: lisääntynyt vastavuoroisuus ja sitoutuminen

Kirja-vaihtoehdot

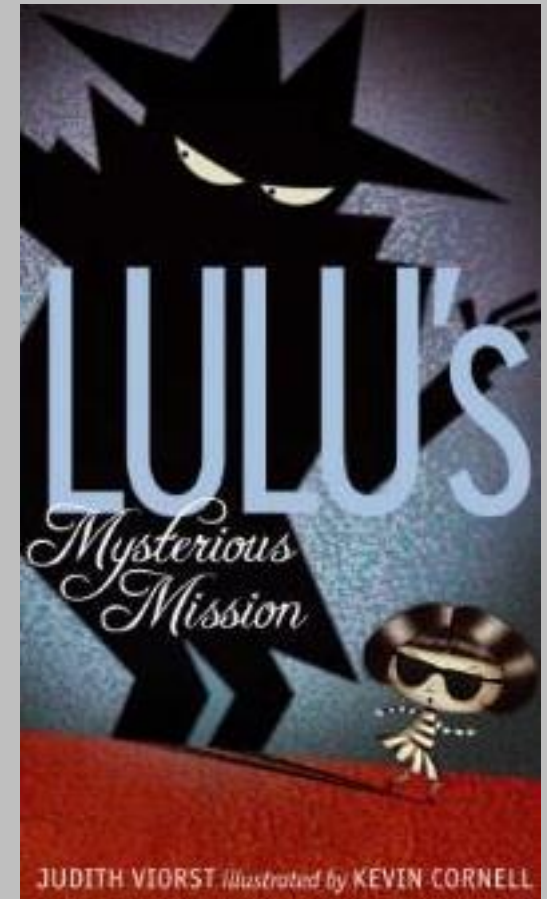
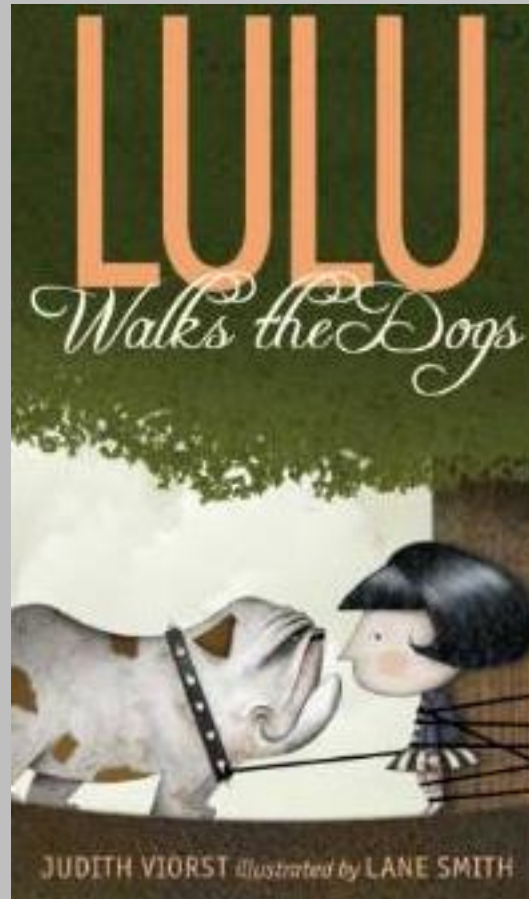
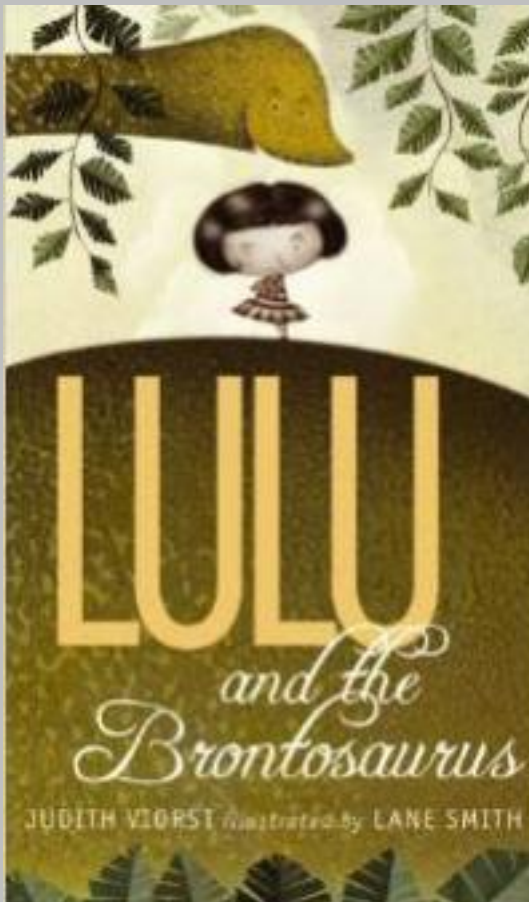
- Selvitettävä mistä he pitävät (kaunokirjallisuus & tietokirjallisuus)
- Sovitettava lapsen kommunikatiivisiin ja kehityksellisiin tarpeisiin
- Tarvitaan uusia helppolukuisia kirjoja vanhemmille lapsille
- Tarvitaan erilaisia apuvälineitä (paperi, ipad, tietokone, Tobii)
- Monipuolinen kirjavalikoima on perusta
- Tarvitaan keinoja kirjojen yksilöllistämiseen

Muutamia omia suosikkeja

- Pizza Man
- Where is the Green Sheep
- The Gruffalo – The Gruffalo's Child
- Baghead
- Way Down Deep in the Deep Blue Sea
- Knuffle Bunny
- Don't Let the Pigeon Drive the Bus
- Stephanie's Ponytail

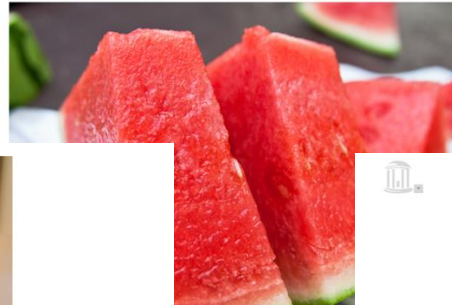
Suosikkisarjoja 3.lk:ille ja sitä vanhemmille

LULU is a "lulu" and all ages love her antics!!! I look forward to each new book!

Like, Not Like

Reed A. Booke

I do like this.

Back

Next

Look!

Back

Next

Blokki #2

*opi monia uusia käsitteitä

*lisää sanoja ja merkityksiä heidän sanavarastoonsa

Tulos: Lisää ymmärtämistä ja kommunikaatiota

Kommunikaation ehdoton päämäärä

- Kykenee sanomaan sen, mitä haluaa, milloin haluaa ja miten haluaa
- Tarvitsee itsenäisen ja helpon pääsyn kommunikointivälineeseen, jossa on dynaaminen sisältö (monisivuinen) niin, että voi navigoida sivulta toiselle – “katseohjausteknologia”
- Lukitaito: kykenee juttelemaan kirjasta ja kirjoittamaan

Hänen ideansa!!!

Some-
thing's
wrong

I'm sick.

Something
hurts.

I'm starving.

I have
something
to say.

BACK TO
MAIN

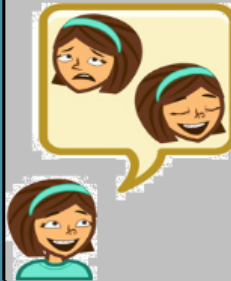
I need a
break.

Leave me
alone.

Let me tell
you
how I feel.

You're mean.

You don't
understand.

not on this
page

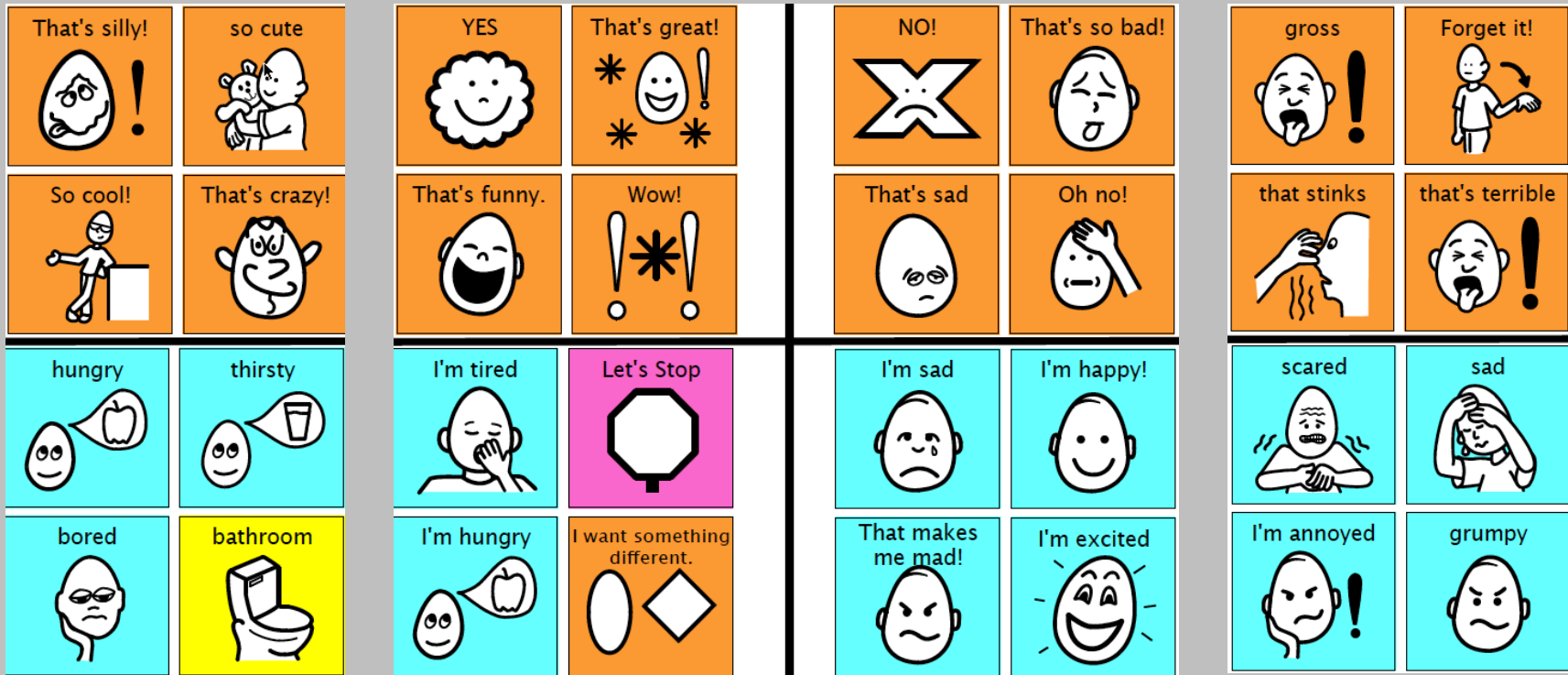
BACK TO
MAIN

Reittejä kommunikation rakentamiseen

- Kielikylypy Arjen kokemusten kautta
 - Effect of “Pivotal Response”
 - Ei voi aloittaa liian varhain
- Leikin ja vuorovaikutuksen kautta
 - Ehdotuksia kommunikation parantamiseksi
 - Sovelluksia, joita voi käyttää korostamatta käden käyttöä
- Lukiperustaisten kokemusten erikoissanaston kautta kokemuksiin ja selostamiseen
 - Vuorovaikutteisen lukemisen merkitys monitarpeisille lapsille

Soft-Tech 4-taulusto

Vapaasti ladattavissa:
www.focusedlearningsolutions.com

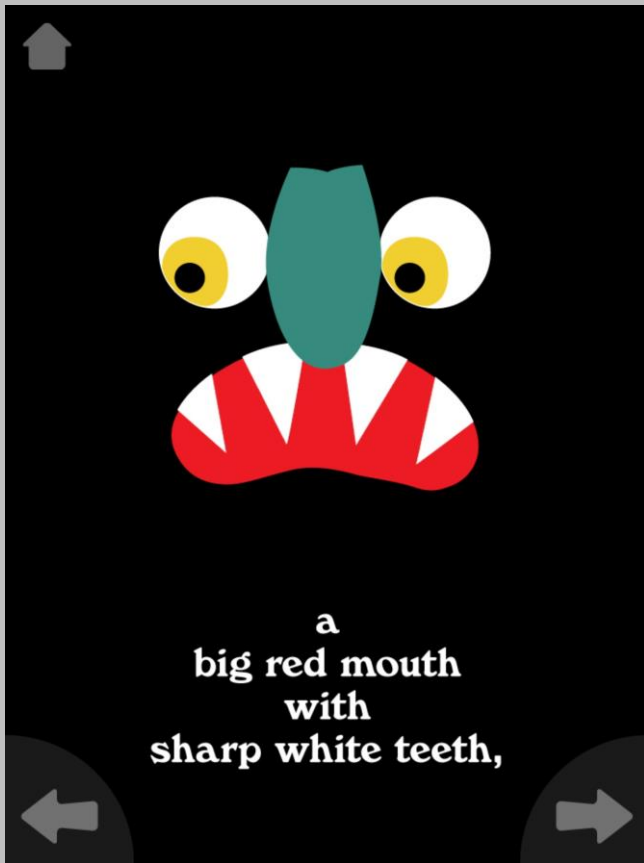
Muista:

Vuorovaikutteinen lukeminen

- Vuorovaikutteisessa lukemisessa aikuinen auttaa lasta tulemaan tarinan kertojaksi. Aikuisesta tulee kuuntelija, kyselijä ja lapsen yleisö.

Grover J. (Russ) Whitehurst

Etene interaktiivisesti

History Quick Phrases Keyboard Home

6:28 PM

Halloween	ghost	spider	door	costume	Boo!	It's scary
trick or treating	skeleton	witch	street	makeup	Come in	That's funny
haunted house	bat	black cat	sidewalk	pumpkin	Hi	Excuse me
basket	spider web	jack o lantern	driveway	Trick or treat	Bye	I'm scared

Blokki #3

* Opi tekstikonseptit:

* Kuinka lukea vasemmalta oikealle

* Kuinka lukea ylhäältä alas

* Kuvat vs. teksti

I like Taylor Swift.

Tulos: parantaa seuraamista ja tekstin käsittelyä

Osoita tekstiä samalla kun luet

- Odota katsetta, pidä tauko jotta huomio kiinnittyisi
- Osoita isompaa tekstiä
- Osoita kiinnostavaa tekstiä
- Katso mihin he katsovat ja liity mukaan
- He pääsevät tekstissä puoliväliin ja harjoittelemalla pystyvät ylittämään myös sivun keskilinjan.

Blokki #4

- *kehitä foneemista tietoisuutta -
suullinen ennen kirjoitettua (äänteet)
- *kehitä riittäilyä

Level

listen to this! 	frog 	dog 	rhymes with
let's do more! 	hog 	log 	all done

Tulos: tulkitsemisen ja koodaamisen kehittyminen

**Meidän on luotava
äänteille “kuulomuisti”
moninkertaisten
kokemusten kautta, ei
moninkertaisten
arviointien välityksellä.**

Äänteiden “kuulomuisti”

- Pienet lapset harjoittelevat jatkuvasti äänten tuottamista
- Äänteet palautuvat heidän korviinsa
- He oppivat äänteet ja missä suun alueella ne tuntuvat
- Lapsi sanoo äänteen “b” miljoona kertaa ennen kuin hänen voi odottaa tietävän, että B-kirjain on “b”
- Yksilöt, joilla on Rettin oireyhtymä, eivät pysty tuottamaan käskystä äänteitä käytännön tilanteisiin

Tekniikoita

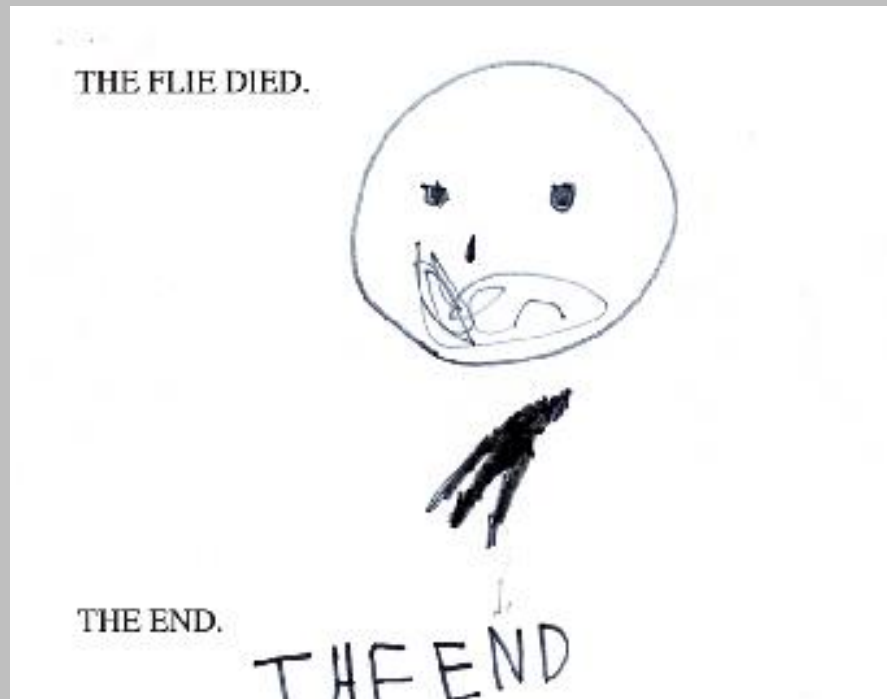
- Ympäristön äänet
- Lastenlorut
- Lorukirjat
- Alkusoinnuilla leikittely - alliteraatio
- Sanojen tuottaminen - riimittely
- Tavujen rytmittäminen -taputtaminen

Clicker – lukemisen perusteet

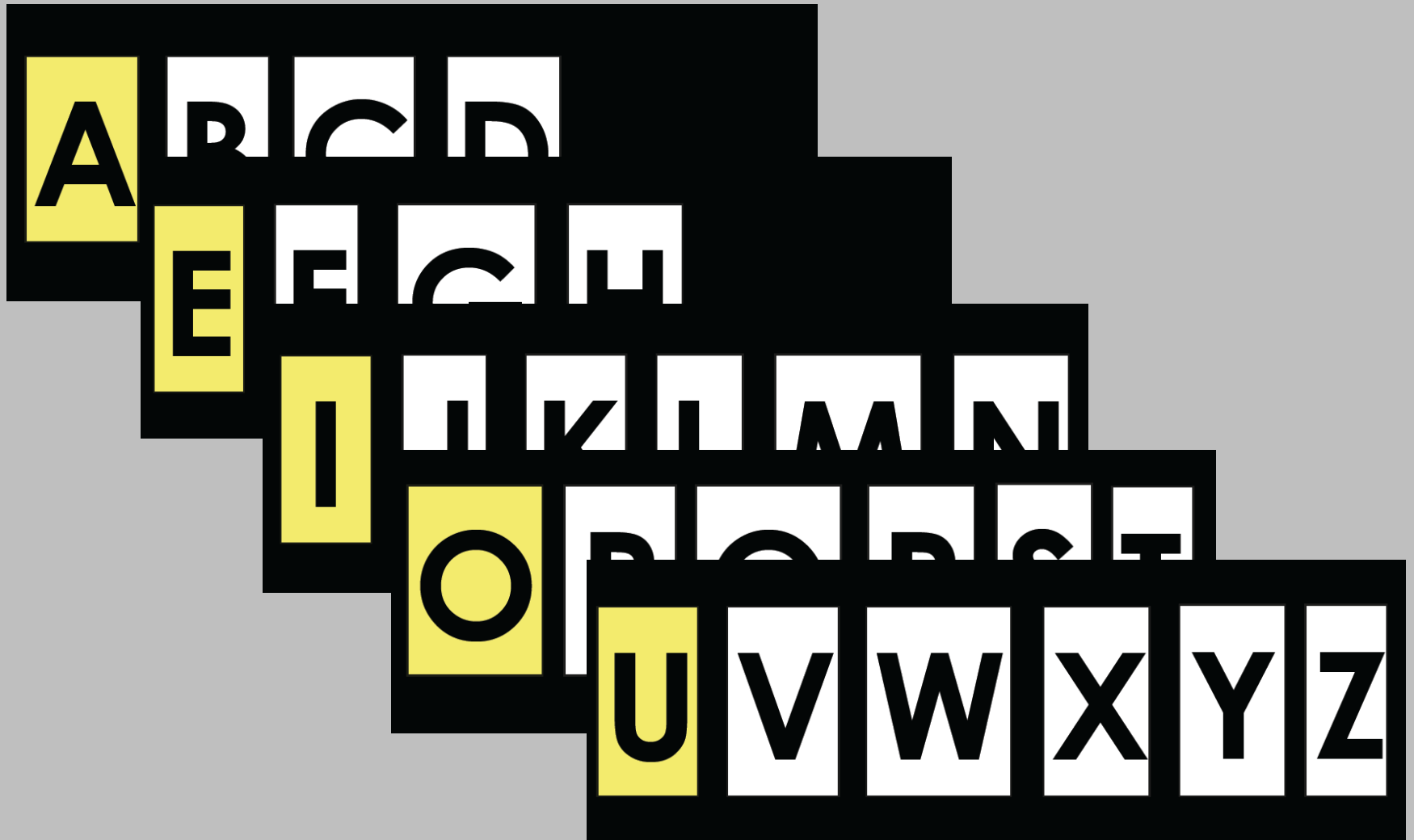
Blokki #5

*Lapset oppivat lukemaan ja kirjoittamaan joitakin sanoja, jotka he kokevat kiinnostaviksi!

Tulos: lisääntynyt hallinta ja ulosanti

ABC leikkejä + kirjoittaminen askeltamalla

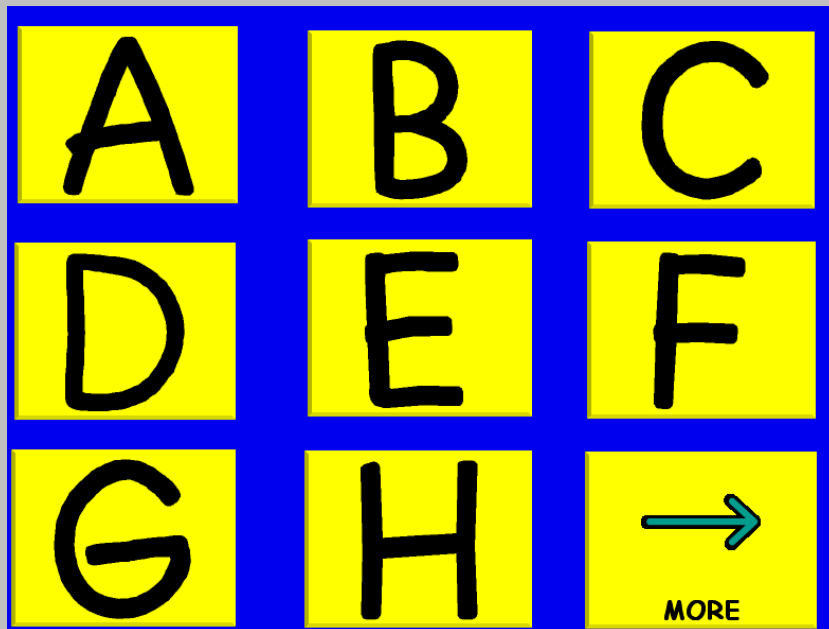
Luetaan Taylor Swiftista

I like her shoes.

Blokki #6

- * Lapset oppivat joitakin kirjaimia ja äänteitä, jotka liittyvät heidän oppimiinsa kiinnostaviin sanoihin

Tulos: Tulkitsee vieraita sanoja/kirjoittaa ideoita

Storybots

The logo for Storybots features the words "STORY" and "BOTS" stacked vertically in a white, rounded, sans-serif font. The letter "O" in "BOTS" is replaced by a white gear icon. The text is set against a bright yellow background with a subtle orange shadow effect behind the letters. A small trademark symbol (TM) is located at the bottom right of the word "BOTS".

STORY
BOTS

Mitä olemme oppineet

- Kuusi rakennusblokkia ovat lukivalmiuksien hyvät peruselementit
- Blokit kuvastavat perustaitoja, joiden on todettu olevan edellytyksenä myöhemmälle konventionaalisen lukitaidon kehitykselle
- Blokit ovat monitasoisia
- Blokit eivät ole peräkkäisiä – ei tarvitse “läpäistä” yhtä voidakseen siirtyä seuraaviin.
- Ne soveltuvat vanhemmillekin oppijoille, joilla on ollut rajallinen lukiopetus – kunhan vaihtaa materiaalin ikään sopivaksi

RETT
UNIVERSITY

RETT-U.ORG

